

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษา ปัญหาการพัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่มาตรฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ผู้วิจัย ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้ คือ

1. มาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. การพัฒนาคุณภาพการศึกษา
3. การบริหารสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. การบริหารงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

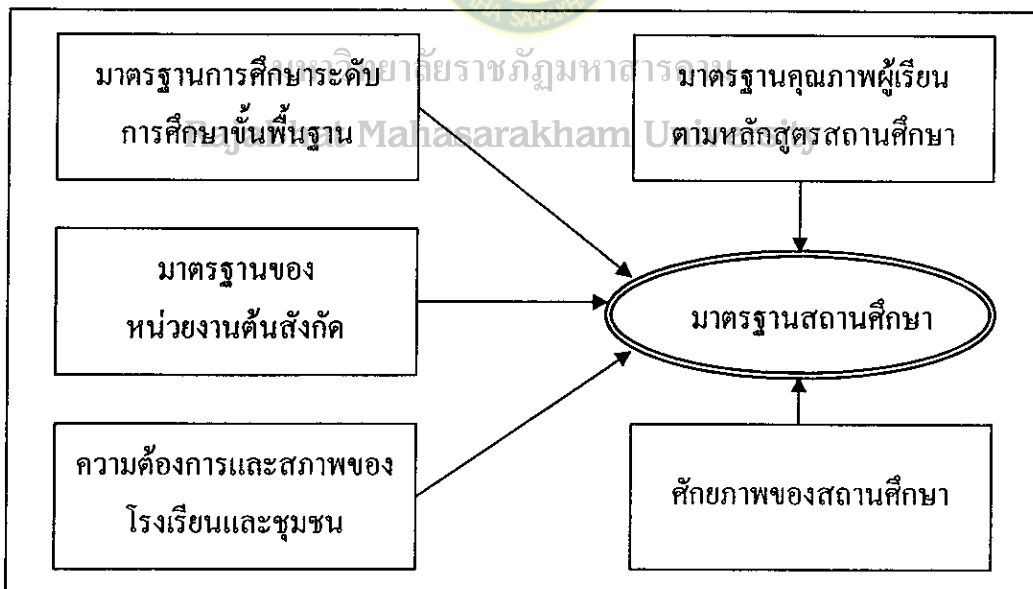
1. มาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำหรับมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น ได้มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กล่าวถึง ความหมายและการจัดแบ่งประเภทไว้ ทั้งที่สอดคล้องและแตกต่างกันในรายละเอียด ดังต่อไปนี้ คือ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545 ก : 3) กล่าวถึง มาตรฐานการศึกษาว่าเป็นสภาพที่พึงประสงค์หรือสภาพที่พึงปรารถนาจะให้เกิดขึ้นทั้งในเชิงปริมาณหรือคุณภาพ แสดงได้โดยประสิทธิภาพของสถานศึกษาในการพัฒนาผู้เรียนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ปัจจุบันนี้ มาตรฐานโรงเรียนยังถูกกำหนดให้เป็นเป้าหมายหลักของระบบประกันคุณภาพทางการศึกษาด้วย การจัดแบ่งประเภทของมาตรฐานการศึกษา หากมองภาพเชิงระบบสามารถที่จะกำหนดมาตรฐานได้ทุกองค์ประกอบของระบบ นั่นคือ มาตรฐานด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จะต้องใช้เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้ได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด มาตรฐานด้านปัจจัย จะเกี่ยวข้องกับบุคลากรและงบประมาณ

ทั้งด้านความเพียงพอและคุณภาพ รวมทั้ง การจัดการด้วย ส่วนมาตรฐานด้านกระบวนการนั้น ประกอบด้วย การบริหารและการจัดการเรียนการสอน สำหรับมาตรฐานด้านผลผลิตจะมุ่งเน้น ที่คุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 2 - 3) ได้กล่าวถึง มาตรฐาน การศึกษาของสถานศึกษาว่า เป็นคุณแจสำคัญและเป็นเป้าหมายสูงสุดของการจัดการศึกษา ของสถานศึกษา โดยสถานศึกษาอาจทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์มาจากมาตรฐานการศึกษา จากหลายหน่วยงาน ไม่ว่าจะเป็นมาตรฐานสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา มาตรฐาน ของหน่วยงานต้นสังกัด และมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือ สถานศึกษา อาจทำการพัฒนามาตรฐานขึ้นใหม่เป็นของตนเองก็ได้ โดยมุ่งเน้นให้มาตรฐานของสถานศึกษา มีความสอดคล้องกับสภาพของสถานศึกษาและชุมชน และศักยภาพของสถานศึกษาเป็นสำคัญ ดังแผนภูมิที่ 2 ต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 2 การพัฒนามาตรฐานสถานศึกษา

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2547 : 2 - 37) กล่าวถึง มาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สถานศึกษาจะต้องดำเนินการ ประกอบด้วย มาตรฐาน 3 ด้าน ได้แก่ มาตรฐานด้านผู้บริหาร มาตรฐานด้านครู และมาตรฐานด้านผู้เรียน ซึ่ง มีรายละเอียดสรุปได้ดังนี้ คือ

1. มาตรฐานด้านผู้บริหาร จำแนกเป็น 5 มาตรฐาน ประกอบด้วย

1.1 มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษาจัดองค์กร โครงสร้างและการบริหารงาน
 อย่างเป็นระบบ ครบวงจร ให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา มี 4 ตัวบ่งชี้ คือ

1.1.1 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้างการบริหาร และระบบ
 การบริหารอย่างเป็นระบบ โดยมีเกณฑ์การพิจารณา คือ

1) มีแผนภูมิการจัดองค์กรและ โครงสร้างการบริหารเป็นลายลักษณ์
 อักษร รวมทั้ง มีคำสั่งมอบหมายงานและผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน

2) วางระบบ ระเบียบรองรับการบริหารอย่างเหมาะสม

3) มีคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และดำเนินการอย่างเป็นระบบ

4) มีระบบบริหารงานบุคคลที่มีคุณภาพ

5) มีระบบการบริหารงบประมาณ ทรัพย์สินและรายได้ ที่มีคุณภาพ

6) มีระบบการบริหารงานทั่วไปที่มีคุณภาพ

1.1.2 สถานศึกษามีการบริหารเชิงกลยุทธ์ โดยมีเกณฑ์การพิจารณา คือ

1) มีแผนกลยุทธ์ มีตัวบ่งชี้ความสำเร็จ มีแผนปฏิบัติการประจำปีที่
 สอดคล้องกับอุดมการณ์ และหลักการการจัดการศึกษาของชาติ

2) มีการปฏิบัติตามแผน

3) มีระบบข้อมูล สารสนเทศ เพื่อการบริหารที่ถูกต้องและครบถ้วน
 ทันต่อการใช้งาน

4) มีการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล เปรียบเทียบกับเป้าหมาย
 ตามแผนอย่างต่อเนื่อง

5) มีการนำข้อมูลและผลการประเมิน ไปใช้ประกอบการตัดสินใจ
 และปรับปรุงงาน

1.1.3 สถานศึกษามีการบริหาร โดยหลักการมีส่วนร่วม โดยมีเกณฑ์
 การพิจารณา คือ

1) ผู้บริหาร ครู ชุมชน นักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษา
 ร่วมกันทำงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา เช่น การทำแผนกลยุทธ์ การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น
 ร่วมกัน เป็นต้น

2) สถานศึกษามีคณะกรรมการสถานศึกษา และการได้มาซึ่ง
 คณะกรรมการเป็นไปตามเจตนารมณ์ของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้วใจ

เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และกฎกระทรวงว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (องค์ประกอบของคณะกรรมการ ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการ)

3) คณะกรรมการสถานศึกษามีการประชุมอย่างสม่ำเสมออย่างน้อยสองเดือนต่อครั้ง และนำผลการประชุมไปปฏิบัติ

4) คณะกรรมการสถานศึกษามีบทบาทในการกำหนดทิศทางการบริหารโรงเรียน

1.1.4 สถานศึกษามีการตรวจสอบและถ่วงดุลย์ โดยมีเกณฑ์พิจารณา คือ

1) มีระบบและกลไกตรวจสอบการปฏิบัติตามแผน และการใช้ทรัพยากรของโรงเรียน

2) มีระบบการตรวจสอบภายในที่ชัดเจนและโปร่งใส

3) จัดทำรายงานการประเมินตนเองที่สอดคล้องกับแผนพัฒนา
สถานศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Rajabhat Mahasarakham University

1.2 มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา มี 2 ตัวบ่งชี้ คือ

1.2.1 สถานศึกษามีระบบและกลไกในการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา โดยมีเกณฑ์การพิจารณา คือ

1) มีผู้รับผิดชอบ หรือจัดหน่วยงานรับผิดชอบในการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน ในการพัฒนาการศึกษาที่ชัดเจน

2) มีการจัดทำแผนงานเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

3) มีระเบียบรองรับการส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

4) มีการประเมินระบบและกลไก ในการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

5) มีการนำผลประเมินมาใช้ตัดสินใจและปรับปรุงระบบและกลไกในการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

1.2.2 สถานศึกษามีกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา โดยมีเกณฑ์การพิจารณา คือ

- 1) มีกิจกรรมประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจให้บุคลากรในสถานศึกษาและชุมชน เห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาร่วมกัน
- 2) มีกิจกรรมการให้บริการชุมชนอย่างเหมาะสม
- 3) มีการร่วมกิจกรรมของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ
- 4) ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน
- 5) มีการจัดให้สถานศึกษาเป็นศูนย์กลางในการประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ ในชุมชน
- 6) มีการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์กับชุมชน

1.3 มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรม และการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มี 8 ตัวบ่งชี้ คือ

1.3.1 สถานศึกษาจัดกิจกรรมการบริหาร กิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมหลักสูตรอย่างหลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติและสนองต่อความต้องการของผู้เรียน โดยมีเกณฑ์การพิจารณา คือ

- 1) จัดกิจกรรมที่หลากหลาย ทำให้ผู้เรียนค้นพบความถนัด และวิธีการของตนเอง
- 2) จัดกิจกรรมที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถอย่างเต็มที่
- 3) จัดกิจกรรมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง และมีส่วนร่วมและเกิดความรักในสิ่งที่จะเรียนรู้
- 4) จัดกิจกรรมที่สนุก ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย และใช้ได้จริง

1.3.2 สถานศึกษาจัดกิจกรรมการบริหาร กิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมส่งเสริมหลักสูตร ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยมีเกณฑ์การพิจารณา คือ

- 1) จัดโอกาสและเวลาให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

2) จัดหา สร้างแหล่งเรียนรู้ สิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียน รู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรู้จักและเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ และแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ ทั้งในสถานศึกษาและในชุมชน

4) ส่งเสริม เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้นำเสนอผลงานอย่างหลากหลาย

1.3.3 สถานศึกษาจัดกิจกรรมการบริหาร กิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ แก้ปัญหา และตัดสินใจ โดยมีเกณฑ์การพิจารณา คือ

1) มีการพัฒนาครู ให้มีความสามารถในการสอนให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิด

2) จัดบรรยากาศและสภาพที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรม ให้ผู้เรียนฝึกคิด และลงมือปฏิบัติจริง

3) ส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการ เช่น กระบวนการคิด กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการกลุ่ม กระบวนการสืบเสาะแสวงหาความรู้ เป็นต้น

Rajabhat Mahasarakham University

4) จัดกิจกรรมหลากหลาย เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกคิดหลากหลายวิธี คิดสร้างสรรค์ และมีการแสดงออกได้อย่างชัดเจนมีเหตุผล

5) จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้รับการเสริมแรง ให้ทดลองวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม

1.3.4 สถานศึกษาจัดกิจกรรมการบริหาร กิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่บูรณาการ เชื่อมโยงสาระความรู้และทักษะด้านต่างๆ และแนวคิดของสิ่งที่เรียนรู้ในห้องเรียนกับความจริงของชีวิต รวมทั้ง ปลูกฝังคุณธรรมที่ต้องปฏิบัติในสังคมร่วมกับผู้อื่น โดยมีเกณฑ์การพิจารณา คือ

1) จัดกิจกรรมตามเป้าหมายของการเรียนรู้ของผู้เรียนที่บูรณาการ ทั้งความรู้ ความคิด ความสามารถ และความดี (พุทธศึกษา จริยศึกษา หัตถศึกษา และพลศึกษา)

2) จัดกิจกรรมที่บูรณาการเนื้อหาภายในสาระการเรียนรู้ของผู้เรียน

3) จัดกิจกรรมที่บูรณาการเนื้อหาข้ามสาระการเรียนรู้ของผู้เรียน

4) จัดกิจกรรมที่บูรณาการวิชาที่เรียนกับชีวิตจริงของผู้เรียน

1.3.5 สถานศึกษาจัดกิจกรรมการบริหาร กิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมหลักสูตร ที่ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่น และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม โดยมีเกณฑ์การพิจารณา คือ

- 1) จัดกิจกรรมเกี่ยวกับคณะกรรมการนักเรียน (สภานักเรียน) ของสถานศึกษาหรือของห้องเรียน
- 2) จัดกิจกรรม โครงการงานเพื่อให้ผู้เรียนทำงานร่วมกับผู้อื่นและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
- 3) จัดกิจกรรมที่ฝึกทักษะการทำงานกลุ่ม
- 4) จัดกิจกรรมบริการสาธารณประโยชน์ทั้งในและนอกสถานศึกษา

1.3.6 สถานศึกษาจัดกิจกรรมการบริหาร กิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมหลักสูตร ให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างครบถ้วน ทั้งในด้านดนตรี ศิลปะ และกีฬา โดยมีเกณฑ์การพิจารณา คือ

- 1) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้พัฒนาสุนทรียภาพและทักษะด้านดนตรี
- 2) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้พัฒนาสุนทรียภาพและทักษะด้านศิลปะ
- 3) สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้พัฒนาสุนทรียภาพ และทักษะด้านกีฬา

1.3.7 สถานศึกษามีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียน ด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง โดยมีเกณฑ์การพิจารณา คือ

- 1) มีการวางระบบและกลไกในการประเมินพัฒนาการของผู้เรียน
- 2) มีระบบข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาการของผู้เรียนเป็นรายบุคคล และสามารถนำไปใช้ได้อย่างต่อเนื่อง
- 3) มีวิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายในการประเมินพัฒนาการของผู้เรียน
- 4) มีการนำผลการประเมินไปปรับปรุง แก้ไขพัฒนาการของผู้เรียน

1.3.8 สถานศึกษาจัดกิจกรรมการบริหาร กิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมหลักสูตร ให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน และรักสถานศึกษา โดยมีเกณฑ์การพิจารณา คือ

- 1) มีการจัดกิจกรรมที่ปลูกฝังให้ผู้เรียนกระตือรือร้นในการเรียน และรักการเรียน

- จากการเรียนรู้
- และผู้สอน
- ที่อบอุ่น และปลอดภัย
- ในสถานศึกษาที่เรียน
- 2) มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนพบความสำเร็จและภาคภูมิใจ
 - 3) จัดกิจกรรมที่เสริมสร้างความสัมพันธ์อันดี ระหว่างผู้เรียน
 - 4) จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่สะอาดร่มรื่น และให้ความรู้สึกรัก
 - 5) จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนอยากมาโรงเรียน
 - 6) จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรัก ความผูกพันและภูมิใจ

1.4 มาตรฐานที่ 20 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการ มี 6 ตัวบ่งชี้ คือ

1.4.1 ผู้บริหารมีความคิดริเริ่มและมีวิสัยทัศน์ โดยมีเกณฑ์พิจารณา คือ

- 1) สามารถแสดงทิศทางของการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา ที่ควรจะเป็นในอนาคต 3 - 5 ปี ช่างหน้าอย่างชัดเจน และเหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่น
- 2) ริเริ่มแนวทางการบริหาร ที่ท้าทายกับการเปลี่ยนแปลง

และความเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษา

- 3) ริเริ่มวิธีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง
- 4) มีวิธีการกระตุ้นให้ทุกคน ร่วมกันพัฒนาคุณภาพการศึกษา

1.4.2 ผู้บริหารมีความรู้ ความสามารถในการบริหาร โดยมีเกณฑ์การพิจารณา คือ

- 1) มีความสามารถในการติดตามและประเมินผลงาน ที่ดำเนินการอย่างเป็นระบบ และนำผลมาปรับปรุงงาน
- 2) มีความสามารถในการปรับปรุงงาน ที่รวดเร็ว คุ่มค่า และเพิ่มประสิทธิภาพ
- 3) มีความสามารถในการแก้ปัญหาสำคัญต่าง ๆ ให้ลุล่วงไปได้ ด้วยความร่วมมือของทุกฝ่าย
- 4) มีการบริหารบนพื้นฐานของความรู้ และมีระบบสารสนเทศ

เพื่อการบริหาร

1.4.3 ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถเป็นผู้นำทางวิชาการ โดยมีเกณฑ์การพิจารณา คือ

1) มีความรอบรู้เกี่ยวกับหลักสูตร การเรียนการสอน การตรวจทาน การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน (ตามหมวด 4 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542)

2) ตระหนักและให้ความสำคัญกับบทบาทประธานในการแต่งตั้ง กรรมการและการประชุมคณะกรรมการหลักสูตรของสถานศึกษา

3) มีการส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา

4) มีการส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาการเรียนการสอน

5) มีการส่งเสริมและพัฒนาครูในการผลิต วัสดุอย่างหลากหลาย และเหมาะสมกับผู้เรียน

6) สนับสนุนให้มีการจัดทำ และจัดเก็บสื่อการสอนอย่างเป็นระบบ

7) มีความเป็นผู้นำในการพัฒนาวิชาการของ โรงเรียน กลุ่ม โรงเรียนชุมชน

8) สนับสนุนการพัฒนาและประเมินครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง อย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง

9) มีการติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการอยู่เสมอ

10) มีการวางระบบและกลไกที่ดีในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

1.4.4 ผู้บริหารมีความมุ่งมั่น อุทิศตนในการทำงาน เป็นแบบอย่างที่ดี โดยมีเกณฑ์การพิจารณา คือ

1) อุทิศเวลาให้กับการทำงาน

2) ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

3) ยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหาร (สุจริต ยุติธรรม การใช้ระบบคุณธรรม การรับฟังปัญหา การระดมการมีส่วนร่วมในการบริหาร การปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ)

4) มุ่งมั่นในการบริหารเพื่อผลประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.4.5 ผู้บริหารมีความเป็นประชาธิปไตย โดยมีเกณฑ์การพิจารณา คือ

- 1) ฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่าย
- 2) ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล
- 3) ให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย

1.4.6 สถานศึกษามีการบริหารที่มีประสิทธิผลและผู้ที่เกี่ยวข้องพึงพอใจในการบริหาร โดยมีเกณฑ์การพิจารณา คือ

- 1) การปฏิบัติงานของสถานศึกษา เป็นไปตามเป้าหมาย และมาตรฐานที่กำหนดไว้ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 ของแผน
- 2) ผู้เกี่ยวข้อง ไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 พึงพอใจในผลงานของสถานศึกษา

1.5 มาตรฐานที่ 25 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียน และท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มี 2 คำบังคับ คือ

1.5.1 สถานศึกษามีหลักสูตรและเนื้อหาสาระของหลักสูตรเหมาะสม และสอดคล้องกับเป้าหมายการศึกษา และความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น โดยมีเกณฑ์การพิจารณา คือ

- 1) มีการจัดทำแผนและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม
- 2) มีหลักสูตรสถานศึกษาที่เป็นมาตรฐาน สอดคล้องกับเป้าหมาย และเหมาะสม ครอบคลุมกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและสังคม
- 3) มีการนำหลักสูตรไปใช้อย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนการดำเนินงาน ที่ถูกต้อง
- 4) มีการประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
- 5) มีการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้ทันสมัยและเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

1.5.2 สถานศึกษามีสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสม เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยมีเกณฑ์การพิจารณา คือ

- 1) มีสื่อธรรมชาติ (พืช สัตว์ สิ่งของและอื่น ๆ) ที่เหมาะสม เอื้อต่อการเรียนรู้

2) มีสื่อเทคโนโลยีและสารสนเทศที่เหมาะสม เอื้อต่อการเรียนรู้

3) มีสื่อภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เหมาะสม เอื้อต่อการเรียนรู้

2. มาตรฐานด้านครู จำแนกเป็น 2 มาตรฐาน ประกอบด้วย

2.1 มาตรฐานที่ 22 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอน อย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มี 10 ตัวบ่งชี้ คือ

2.1.1 ครูรู้เป้าหมายของการจัดการศึกษา และเป้าหมายของหลักสูตร โดยมีเกณฑ์การพิจารณา คือ

1) ครูรู้และเข้าใจมาตรฐานของผู้เรียนตามหลักสูตร

2) ครูสามารถจัดการศึกษาที่สมดุล 4 อย่างคือ พุทธิศึกษา จริยศึกษา พลศึกษา หัตถศึกษา และมาตรฐานผู้เรียนตามหลักสูตร (พัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข

2.1.2 ครูมีความสามารถในการวิเคราะห์หลักสูตร จัดทำแผนการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีเกณฑ์การพิจารณา คือ

1) ครูสามารถวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อจัดทำแผนการเรียนรู้ได้

2) ครูสามารถจัดทำแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และเน้นให้ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้ เช่น แนวทาง ส จิ ปุ ลิ เป็นต้น

2.1.3 ครูสามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เช่น สอนตามแนวคิด ส จิ ปุ ลิ จัดการเรียนการสอนตามคู่มือต่างๆ เป็นต้น ในวิชาภาษาไทย ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1 - ป.3) ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4 - ป.6) ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1 - ม.3) ช่วงชั้นที่ 4 (ม.4 - ม.6) โดยมีเกณฑ์การพิจารณา คือ

1) ครูสามารถจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่ปลูกเร้า ชูใจ เสริมแรง ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เต็มศักยภาพ

2) ครูเข้าใจและเอาใจใส่ผู้เรียนเป็นรายบุคคลอย่างทั่วถึง

3) ครูสามารถจัดกิจกรรมและสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้แสดงออกอย่างสร้างสรรค์ ส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูกับผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนกันเอง โดยครูต้องสังเกต และเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

4) ครูสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกคิด ฝึกทำ ฝึกแก้ปัญหา และปรับปรุงตนเอง

5) ครูสามารถใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เชื่อมโยงประสบการณ์กับชีวิตจริง โดยร่วมมือกับชุมชน

6) ครูสามารถปลูกฝังระเบียบวินัย ค่านิยมและคุณธรรมตามวิถีสังคมของไทย และสังคมโลก

7) ครูสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

8) ครูสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนจัดบันทึกความรู้ให้เป็นระบบ และนำความรู้สู่การปฏิบัติ

2.1.4 ครูสามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เช่น สอนตามแนวคิด สุ จี ปุ ลิ จัดการเรียนการสอนตามคู่มือต่างๆ เป็นต้น ในวิชาคณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1 - ป.3) ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4 - ป.6) ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1 - ม.3) ช่วงชั้นที่ 4 (ม.4 - ม.6) ใช้เกณฑ์การพิจารณาเช่นเดียวกับตัวบ่งชี้ที่ 3

2.1.5 ครูสามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เช่น สอนตามแนวคิด สุ จี ปุ ลิ จัดการเรียนการสอนตามคู่มือต่างๆ เป็นต้น ในวิชาวิทยาศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1 - ป.3) ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4 - ป.6) ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1 - ม.3) ช่วงชั้นที่ 4 (ม.4 - ม.6) ใช้เกณฑ์การพิจารณาเช่นเดียวกับตัวบ่งชี้ที่ 3

2.1.6 ครูสามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เช่น สอนตามแนวคิด สุ จี ปุ ลิ จัดการเรียนการสอนตามคู่มือต่างๆ เป็นต้น ในวิชาสังคมศึกษา ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1 - ป.3) ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4 - ป.6) ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1 - ม.3) ช่วงชั้นที่ 4 (ม.4 - ม.6) ใช้เกณฑ์การพิจารณาเช่นเดียวกับตัวบ่งชี้ที่ 3

2.1.7 ครูสามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เช่น สอนตามแนวคิด สุ จี ปุ ลิ จัดการเรียนการสอนตามคู่มือต่างๆ เป็นต้น ในวิชาภาษาอังกฤษ ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1 - ป.3) ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4 - ป.6) ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1 - ม.3) ช่วงชั้นที่ 4 (ม.4 - ม.6) ใช้เกณฑ์การพิจารณาเช่นเดียวกับตัวบ่งชี้ที่ 3

2.1.8 ครูสามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เช่น สอนตามแนวคิด สุ จี ปุ ลิ จัดการเรียนการสอนตามคู่มือต่างๆ เป็นต้น ในวิชาคอมพิวเตอร์ ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1 - ป.3) ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4 - ป.6) ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1 - ม.3) ช่วงชั้นที่ 4 (ม.4 - ม.6) ใช้เกณฑ์การพิจารณาเช่นเดียวกับตัวบ่งชี้ที่ 3

2.1.9 ครูสามารถประเมินผลการเรียนการสอนตรงตามสภาพจริง และอิงพัฒนาการของผู้เรียน มีการประเมินเพื่อวินิจฉัยจุดเด่น จุดด้อย การประเมินเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน และการประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียน โดยมีเกณฑ์การพิจารณา คือ

1) ครูมีความสามารถในการประเมินผลการเรียนการสอนตามสภาพจริง และอิงการพัฒนาการของผู้เรียน

2) ครูมีความสามารถในการประเมินเพื่อวินิจฉัยจุดเด่น จุดด้อย การประเมินเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน และการประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียน

2.1.10) ครูนำผลการประเมินการเรียนการสอน มาปรับการเรียน และเปลี่ยนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง โดยมีเกณฑ์การพิจารณา คือ

1) ครูสามารถพัฒนาเครื่องมือ และออกข้อสอบเพื่อการประเมินผลการเรียนรู้ได้

2) ครูสามารถนำผลการประเมินการเรียนการสอน มาปรับพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

2.2 มาตรฐานที่ 24 ครูมีวุฒิ ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ และมีครูเพียงพอ มี 8 ตัวบ่งชี้ คือ

2.2.1 ครูที่จบปริญญาตรีขึ้นไป

2.2.2 ครูที่สอน ตรงตามวิชาเอก โท

2.2.3 ครูที่ได้รับการอบรมในวิชาที่สอนไม่ต่ำกว่า 20 ชั่วโมงต่อปี

2.2.4 ครูที่ได้สอนตรงกับความถนัด

2.2.5 สถานศึกษามีจำนวนครูตามเกณฑ์นักเรียนต่อครู

2.2.6 สถานศึกษามีจำนวนครูตามเกณฑ์ภาระงานสอน

2.2.7 สถานศึกษามีจำนวนครูตามเกณฑ์ครูต่อห้องเรียน

2.2.8 สถานศึกษามีครูเพียงพอตามเกณฑ์ กก.

3. มาตรฐานด้านผู้เรียน จำแนกเป็น 7 มาตรฐาน ประกอบด้วย

3.1 มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ มี 4 ตัวบ่งชี้ คือ

3.1.1 ผู้เรียนมีวินัย มีความรับผิดชอบ โดยมีเกณฑ์การพิจารณา คือ

1) ร้อยละของผู้เรียนที่มาโรงเรียนทันเวลา

- 2) ร้อยละของผู้เรียนที่ปฏิบัติตามระเบียบของสถานศึกษา โดยเฉพาะการเข้าแถวเคารพธงชาติ และปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ การแต่งกาย การตัดผม เป็นต้น
- 3) ร้อยละของผู้เรียนที่สนใจกิจกรรมการเรียน และรับผิดชอบงานที่ครูมอบหมาย
- 4) ร้อยละของผู้เรียนที่แต่งกายเรียบร้อยในสถานการณต่างๆ
- 5) ร้อยละของผู้เรียนที่เดินผ่านครูและผู้ใหญ่อย่างสุภาพเรียบร้อย มีสัมมาคารวะ

6) ร้อยละของผู้เรียนที่มีมารยาทในการรับประทานอาหาร

3.1.2 ผู้เรียนมีความประหยัด โดยมีเกณฑ์การพิจารณา คือ

- 1) ร้อยละของผู้เรียนที่ใช้ทรัพย์สิน และสิ่งของของโรงเรียนอย่างประหยัด (เช่น ช่วยประหยัดน้ำ ประหยัดไฟ เป็นต้น)
- 2) ร้อยละของผู้เรียนที่ใช้อุปกรณ์การเรียนอย่างประหยัด รู้คุณค่า
- 3) ร้อยละของผู้เรียนที่ร่วมกิจกรรมการประหยัด เช่น การออมทรัพย์สินหรือการฝากเงินของ โรงเรียน เป็นต้น

3.1.3 ผู้เรียนมีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละเพื่อส่วนร่วม โดยมีเกณฑ์การพิจารณา คือ

- 1) ร้อยละของผู้เรียนที่ร่วมบริจาคทรัพย์สินเพื่อส่วนรวมและเพื่อผู้อื่น
- 2) ร้อยละของผู้เรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาสถานศึกษา และท้องถิ่น
- 3) ร้อยละของผู้เรียนที่ปฏิบัติตนเป็นประ โยชน์ต่อส่วนรวม และมีส่วนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
- 4) ร้อยละของผู้เรียนที่เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน และสังคม

3.1.4 ผู้เรียนมีความซื่อสัตย์สุจริต โดยมีเกณฑ์การพิจารณา คือ

- 1) ร้อยละของผู้เรียนที่ปฏิบัติตามระเบียบการสอบ และไม่ลอกการบ้าน
- 2) ร้อยละของผู้เรียนที่ทรัพย์สินไม่สูญหาย
- 3) ร้อยละของผู้เรียนที่ตรงต่อเวลา

3.2 มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ มี 4 ตัวบ่งชี้ คือ

3.2.1 ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ โดยมีเกณฑ์การพิจารณา คือ

1) ร้อยละของผู้เรียนที่สามารถจำแนก แจกแจงองค์ประกอบของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างถูกต้อง

2) ร้อยละของผู้เรียนที่สามารถจัดลำดับข้อมูลได้อย่างถูกต้อง

และเหมาะสม

3) ร้อยละของผู้เรียนที่สามารถเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างหมวดหมู่ได้อย่างถูกต้อง

3.2.2 ผู้เรียนมีทักษะการคิดสังเคราะห์ โดยมีเกณฑ์การพิจารณา คือ

1) ร้อยละของผู้เรียนที่สามารถจัดกลุ่มแนวความคิดตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดได้ถูกต้อง

2) ร้อยละของผู้เรียนที่สามารถตรวจสอบความถูกต้องตามหลักเกณฑ์ได้อย่างตรงประเด็น

3) ร้อยละของผู้เรียนที่สามารถสรุปสาระ และเชื่อมโยงเพื่อนำมาวางแผนงานโครงการได้

4) ร้อยละของผู้เรียนที่สามารถสรุปเหตุผลเชิงตรรกะและสร้างสิ่งใหม่ได้

3.2.3 ผู้เรียนมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิดไตร่ตรอง โดยมีเกณฑ์การพิจารณา คือ

1) ร้อยละของผู้เรียนที่สามารถวิจารณ์สิ่งที่ได้เรียนรู้ โดยผ่านการไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล

2) ร้อยละของผู้เรียนที่สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลความคิดต่างๆ ได้อย่างถูกต้องมีเหตุผล

3) ร้อยละของผู้เรียนที่สามารถสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้เป็นความคิดรวบยอด หรือความรู้หรือใช้แก้ปัญหาได้

3.2.4 ผู้เรียนมีทักษะการคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ โดยมีเกณฑ์การพิจารณา คือ

- 1) ร้อยละของผู้เรียนที่สามารถรวบรวมความรู้ ความคิดเดิม แล้วสร้างเป็นความรู้ใหม่ ตามความคิดของตนเอง ได้อย่างมีหลักเกณฑ์
- 2) ร้อยละของผู้เรียนที่สามารถคิดนอกกรอบได้
- 3) ร้อยละของผู้เรียนที่มีผลงานเขียน งานศิลปะ งานสร้างสรรค์
- 4) ร้อยละของผู้เรียนที่สามารถพัฒนาและริเริ่มสิ่งใหม่
- 5) ร้อยละของผู้เรียนที่สามารถคาดการณ์และกำหนดเป้าหมายในอนาคตได้อย่างมีเหตุผล

3.3 มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร มี 13 ตัวบ่งชี้ คือ

- 3.3.1 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ ระดับ 3 - 4 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ วิชาภาษาไทย ในระดับชั้น ป.3 ป.6 ม.3 และ ม.6
- 3.3.2 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ ระดับ 3 - 4 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ วิชาคณิตศาสตร์ ในระดับชั้น ป.3 ป.6 ม.3 และ ม.6
- 3.3.3 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ ระดับ 3 - 4 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ วิชาวิทยาศาสตร์ ในระดับชั้น ป.3 ป.6 ม.3 และ ม.6
- 3.3.4 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ ระดับ 3 - 4 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในระดับชั้น ป.3 ป.6 ม.3 และ ม.6
- 3.3.5 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ ระดับ 3 - 4 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ วิชาสุขศึกษาและพลศึกษา ในระดับชั้น ป.3 ป.6 ม.3 และ ม.6
- 3.3.6 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ ระดับ 3 - 4 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาศิลปะ ในระดับชั้น ป.3 ป.6 ม.3 และ ม.6
- 3.3.7 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ ระดับ 3 - 4 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ วิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี ในระดับชั้น ป.3 ป.6 ม.3 และ ม.6
- 3.3.8 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ ระดับ 3 - 4 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ วิชาภาษาต่างประเทศ ในระดับชั้น ป.3 ป.6 ม.3 และ ม.6
- 3.3.9 ผู้เรียนมีคะแนนผลการเรียนรวบยอดระดับชาติ (NT) ไม่ต่ำกว่า ค่าเฉลี่ยระดับชาติ วิชาภาษาไทย ในระดับชั้น ป.3 ป.6 ม.3 และ ม.6
- 3.3.10 ผู้เรียนมีคะแนนผลการเรียนรวบยอดระดับชาติ (NT) ไม่ต่ำกว่า ค่าเฉลี่ยระดับชาติ วิชาคณิตศาสตร์ ในระดับชั้น ป.3 ป.6 ม.3 และ ม.6

3.3.11 ผู้เรียนมีคะแนนผลการเรียนรวบยอดระดับชาติ (NT) ไม่ต่ำกว่า ค่าเฉลี่ยระดับชาติ วิชาวิทยาศาสตร์ ในระดับชั้น ม.3 และ ม.6

3.3.12 ผู้เรียนมีคะแนนผลการเรียนรวบยอดระดับชาติ (NT) ไม่ต่ำกว่า ค่าเฉลี่ยระดับชาติ วิชาภาษาอังกฤษ ในระดับชั้น ม.3 และ ม.6

3.3.13 ผู้เรียนมีคะแนนผลการเรียนรวบยอดระดับชาติ (NT) ไม่ต่ำกว่า ค่าเฉลี่ยระดับชาติ วิชาสังคมศึกษา ในระดับชั้น ม.3 และ ม.6

3.4 มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มี 3 ตัวบ่งชี้ คือ

3.4.1 ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นสนใจใฝ่รู้ และเรียนรู้จากแหล่งต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล โดยมีเกณฑ์การพิจารณา คือ

1) ร้อยละของผู้เรียนที่มีทักษะการแสวงหาข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ ต่าง ๆ ทั้งภายใน ภายนอกโรงเรียน

2) ร้อยละของผู้เรียนที่มีโอกาสเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ นอกโรงเรียน

3) ร้อยละของผู้เรียนที่สามารถสังเคราะห์ วิเคราะห์ และสรุป ความรู้ ประสบการณ์ ได้อย่างมีเหตุผล

4) ร้อยละของผู้เรียนที่มีความสามารถในการจดบันทึกความรู้ และประสบการณ์ ได้อย่างเป็นระบบ

3.4.2 ผู้เรียนรักการอ่านและสามารถค้นคว้าหาความรู้จากห้องสมุด และสื่อต่าง ๆ ทั้งในและนอกสถานศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง โดยมีเกณฑ์การพิจารณา คือ

1) ร้อยละของผู้เรียนที่อ่านหนังสือนอกหลักสูตรอย่างน้อย เดือนละ 1 เล่ม

2) ร้อยละของผู้เรียนที่อ่านวารสารและหนังสือพิมพ์เป็นประจำ

3) ร้อยละของผู้เรียนที่รู้จักค้นคว้าหาหนังสือในห้องสมุดและใช้ ห้องสมุด ไม่ต่ำกว่าสัปดาห์ละ 3 ครั้ง

4) ร้อยละของผู้เรียนที่สามารถอ่านและค้นคว้าหาความรู้จาก อินเทอร์เน็ต (Internet) ได้

5) ร้อยละของผู้เรียนที่สามารถสรุปประเด็นและจดบันทึกข้อมูล ความรู้ที่ได้จากการอ่านอยู่เสมอ

6) ร้อยละของผู้เรียนที่สามารถตั้งคำถามเพื่อค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมจากการอ่านได้

3.4.3 ผู้เรียนพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยมีเกณฑ์การพิจารณา คือ

1) ร้อยละของผู้เรียนที่รู้จักตนเองและสามารถบอกจุดเด่น จุดด้อยของตนเองได้

2) ร้อยละของผู้เรียนที่มีวิธีการพัฒนาตนเองอย่างสร้างสรรค์และเป็นรูปธรรม

3) ร้อยละของผู้เรียนที่สามารถใช้ผลการประเมินมาพัฒนาตนเอง และสามารถบอกผลงานพัฒนาตนเองได้

3.5 มาตรฐานที่ 9 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต มี 3 ตัวบ่งชี้ คือ

3.5.1 ผู้เรียนสามารถทำงานตามลำดับขั้นตอน ผลงานมีประสิทธิภาพ โดยมีเกณฑ์การพิจารณา คือ

1) ร้อยละของผู้เรียนที่มีการทำงานตรงตามลำดับขั้นตอน การปรับปรุงงาน และผลงานบรรลุเป้าหมาย

2) ร้อยละของผู้เรียนที่ทำงานได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว

3.5.2 ผู้เรียนสามารถทำงานเป็นทีมได้ โดยมีเกณฑ์การพิจารณา คือ

1) ร้อยละของผู้เรียนที่สามารถใช้กระบวนการกลุ่มและการร่วมกันทำงานเป็นทีม

2) ร้อยละของผู้เรียนที่รับผิดชอบงานที่กลุ่มมอบหมายและจัดความขัดแย้งในการทำงานได้

3) ร้อยละของผู้เรียนที่สามารถแสดงความชื่นชม หรือตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับการทำงานในกลุ่มได้อย่างชัดเจน

3.5.3 ผู้เรียนที่รักการอ่าน และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต โดยมีเกณฑ์การพิจารณา คือ

1) ร้อยละของผู้เรียนที่ขยัน อดทน และมีความละเอียดรอบคอบในการทำงาน

2) ร้อยละของผู้เรียนที่กระตือรือร้น ในการอธิบายขั้นตอนของการทำงาน และผลงานที่เกิดขึ้น ทั้งส่วนที่ดีและส่วนที่มีข้อบกพร่อง

3) ร้อยละของผู้เรียนที่รักการทำงานและมีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน

3.6 มาตรฐานที่ 10 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี มี 5 ตัวบ่งชี้คือ

3.6.1 ผู้เรียนที่มีน้ำหนัก ส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐานของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข โดยมีเกณฑ์การพิจารณา คือ

1) ร้อยละของผู้เรียนที่มีน้ำหนักตามเกณฑ์มาตรฐาน กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

2) ร้อยละของผู้เรียนที่มีส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐาน กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

3.6.2 ผู้เรียนที่มีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์มาตรฐาน กรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ โดยมีเกณฑ์การพิจารณา คือ

1) ร้อยละของผู้เรียนที่ได้รับการตรวจร่างกาย การทดสอบเกี่ยวกับการเห็นและการได้ยิน และมีการรายงานผลการตรวจร่างกาย

2) ร้อยละของผู้เรียนที่มีสมรรถภาพ มีร่างกายแข็งแรงตามเกณฑ์มาตรฐานสมรรถภาพทางกาย ของกรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2543

3.6.3 ผู้เรียนร่าเริงแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ครู และผู้อื่น โดยมีเกณฑ์การพิจารณา คือ

1) ร้อยละของผู้เรียนที่หน้าตาทำทงร่าเริง แจ่มใส

2) ร้อยละของผู้เรียนที่มีกิจกรรมสนทนากับเพื่อนตามวัย

3) ร้อยละของผู้เรียนที่ยิ้มแย้ม พุดคุย ทักทายเพื่อน ครู และผู้อื่น

4) ร้อยละของผู้เรียนที่เข้ากับเพื่อน ได้ดี และเป็นที่ยอมรับของเพื่อน ๆ

3.6.4 ผู้เรียนรู้จักดูแลสุขภาพ สุขนิสัย และป้องกันตัวเองไม่ให้เกิดอุบัติเหตุ โดยมีเกณฑ์การพิจารณา คือ

1) ร้อยละของผู้เรียนที่รู้จักเลือกรับประทานอาหารที่มีคุณค่า

2) ร้อยละของผู้เรียนที่ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ

3) ร้อยละของผู้เรียนที่มีสำนึกแห่งความปลอดภัย และปฏิบัติตนอย่างถูกต้อง การระมัดระวังตนในการใช้ชีวิตประจำวัน การรู้จักกรกนวลสงวนตัวและป้องกันทรัพย์สินของตนเองและส่วนรวม

4) ร้อยละของผู้เรียนที่มีสุขนิสัยที่ดีและการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน
ได้เอง อย่างถูกต้องเหมาะสมตามวัยได้

5) ร้อยละของผู้เรียนที่รู้จักประโยชน์และโทษของการใช้
อินเตอร์เน็ต

6) ร้อยละของผู้เรียนที่รู้จักหลีกเลี่ยงกิจกรรมที่เป็นอบายมุข
และการพนันบอล

3.6.5 ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโทษของสิ่งเสพติด
และสิ่งมอมเมา ไม่เสพสิ่งเสพติด และปลอดจากสิ่งมอมเมา โดยมีเกณฑ์การพิจารณา คือ

1) ร้อยละของผู้เรียนที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโทษ
ของสิ่งเสพติดและสิ่งมอมเมา

2) ร้อยละของผู้เรียนที่มีทักษะการปฏิเสธ และชักชวนไม่ให้เพื่อน
เสพยาเสพติด

3) ร้อยละของผู้เรียนที่ไม่เสพสิ่งเสพติด และปลอดจากสิ่งมอมเมา
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

3.7 มาตรฐานที่ 12 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัยด้านศิลปะ
ดนตรี และกีฬา มี 3 ตัวบ่งชี้ คือ

3.7.1 ผู้เรียนมีความชื่นชม และชอบกิจกรรมด้านศิลปะ โดยมีเกณฑ์
การพิจารณา คือ

1) ร้อยละของผู้เรียนที่มีความชื่นชม และร่วมกิจกรรมศิลปะ
เป็นประจำอย่างน้อย 1 อย่าง

2) ร้อยละของผู้เรียนที่มีความรัก สนใจงานศิลปะและการวาดภาพ

3) ร้อยละของผู้เรียนที่มีผลงานด้านศิลปะ และการวาดภาพที่ตนเอง
ภาคภูมิใจ

4) ร้อยละของผู้เรียนที่สามารถวิพากษ์วิจารณ์งานศิลป์ได้

3.7.2 ผู้เรียนมีความชื่นชม และชอบกิจกรรมด้านดนตรี นาฏศิลป์ โดยมี
เกณฑ์การพิจารณา คือ

1) ร้อยละของผู้เรียนที่มีความชื่นชม และร่วมกิจกรรมดนตรี
เป็นประจำอย่างน้อย 1 อย่าง

2) ร้อยละของผู้เรียนที่ชอบฟังดนตรี

3) ร้อยละของผู้เรียนที่ชอบการร้องเพลง

4) ร้อยละของผู้เรียนที่มีผลงานด้านดนตรี และนาฏศิลป์

3.7.3 ผู้เรียนมีความชื่นชม และชอบกิจกรรมด้านกีฬา สันทนาการ

โดยมีเกณฑ์การพิจารณา คือ

1) ร้อยละของผู้เรียนที่มีความชื่นชม และร่วมกิจกรรมกีฬา

เป็นประจําอย่างน้อย 1 ประเภท

2) ร้อยละของผู้เรียนที่ชอบดูกีฬา และดูกีฬาเป็น

3) ร้อยละของผู้เรียนที่รู้แพ้ รู้ชนะ มีน้ำใจนักกีฬา

4) ร้อยละของผู้เรียนที่มีผลงานด้านกีฬา และสันทนาการ

จากการศึกษา มาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สรุปได้ว่า มาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ถือเป็นเครื่องกำหนดทิศทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของสถานศึกษา เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน รวมทั้ง คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง ร่วมมือกันจัดกิจกรรมการเรียนรู้และพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐาน และตัวบ่งชี้ที่กำหนด นอกจากนี้ สถานศึกษาต้องตอบตนเองให้ได้ว่า บรรดากิจกรรมที่จัดขึ้น ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนนั้น มีกิจกรรมใดบ้างที่จะทำให้มาตรฐานและตัวบ่งชี้ใดบ้าง บรรลุผล มีมาตรฐานและตัวบ่งชี้ใดบ้างที่ยังไม่มีกิจกรรมใด ๆ ช่วยผลักดันให้เกิดขึ้น ที่สำคัญ สถานศึกษาต้องดำเนินงานพัฒนาตนเองให้บรรลุมาตรฐานการศึกษา ทั้งนี้ เพื่อแสดงถึงคุณภาพ การจัดการศึกษา และเพื่อรองรับการประเมินภายนอก สำหรับประเภทของมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจเรียกชื่อแตกต่างกันออกไป แต่เมื่อได้ วิเคราะห์และสังเคราะห์แล้วเห็นว่า มาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น จำเป็น ที่สถานศึกษาทุกแห่ง จะต้องพัฒนาให้ได้ตามเกณฑ์และตัวบ่งชี้ ที่สำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษากำหนด คือ มาตรฐานด้านผู้บริหาร ได้แก่ มีการดำเนินงาน เกี่ยวกับการจัดองค์กร จัดโครงสร้างการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจร การส่งเสริม ความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา การจัดการเรียนรู้โดยเน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ การมีภาวะผู้นำ การมีความสามารถในการบริหารจัดการของผู้บริหาร รวมถึง การมีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น และมีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มาตรฐานด้านครู ได้แก่ มีการดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับครูผู้สอน เกี่ยวกับความสามารถ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมถึง การที่ ครูผู้สอนมีวุฒิ มีความรู้ และมีความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ และมาตรฐานด้านผู้เรียน ได้แก่ การที่ผู้เรียนมีคุณภาพทั้งในด้านเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์

สามารถคิดวิเคราะห์ คิดอย่างสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ มีความรู้ ทักษะที่จำเป็น มีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีทักษะในการทำงาน มีสุขนิสัย สุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี และมีสุนทรียภาพและลักษณะด้านศิลปะ คนตรีและกีฬา ดังนั้น ผู้วิจัย จึงได้นำกรอบมาตรฐานการศึกษาทั้ง 3 ด้าน ขององค์การมหาชนดังกล่าว มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยในครั้งนี้ต่อไป

2. การพัฒนาคุณภาพการศึกษา

การพัฒนาคุณภาพการศึกษา หมายถึง การดำเนินงานต่างๆ ของสถานศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะต่างๆ ครอบคลุมตามความคาดหวังของหลักสูตร และบรรลุตามมาตรฐานการศึกษา ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพการศึกษา จึงถือเป็นภารกิจสำคัญของสถานศึกษา โดยสถานศึกษาสามารถนำแนวทางการบริหารจัดการเชิงคุณภาพแบบครบวงจรประยุกต์เป็นแนวทางพัฒนาคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย ภารกิจหลัก 4 ขั้นตอน สรุปดังนี้ คือ ขั้นที่ 1 การวางแผน (Plan - P) ขั้นที่ 2 การปฏิบัติตามแผน (Do - D) ขั้นที่ 3 การตรวจสอบ (Check - C) ขั้นที่ 4 การปรับปรุงแก้ไข (Action - A) ขั้นตอนทั้ง 4 นี้ จะต้องปฏิบัติต่อเนื่องไปไม่สิ้นสุด ซึ่งเขียนได้ว่า Plan - Do - Check - Action หรือ PDCA เหมือนกับเป็นวงจรอันหนึ่งเรียกว่า เคมมิ่ง (The Deming Cycle) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544 : 4 - 8)

วงจรหรือวงล้อ PDCA คือ วิธีการที่เป็นขั้นตอนของการทำให้งานเสร็จอย่างถูกต้องมีประสิทธิภาพและเชื่อถือได้ โดยใช้วงจร PDCA เป็นเครื่องมือการบริหารงานอย่างต่อเนื่องทั้งในด้าน การวางแผน การดำเนินงาน การติดตาม ตรวจสอบ การปรับปรุง พัฒนา ให้บรรลุเป้าหมาย ดังนั้น วงจรเคมมิ่ง หรือ PDCA จึงเป็นกระบวนการหนึ่ง ซึ่งสามารถที่จะนำมาใช้ได้เป็นอย่างดีในการควบคุมคุณภาพการศึกษา ที่สอดคล้องกับการนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด ทั้งนี้ การควบคุมคุณภาพการบริหารด้วยวงจร PDCA มีรายละเอียดดังนี้ คือ

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Plan)

การวางแผนงาน จะช่วยพัฒนาความคิดต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่รูป และแบบที่เป็นจริงขึ้นมาในรายละเอียดให้พร้อมในการเริ่มต้นลงมือปฏิบัติ (Do) ซึ่งแผนที่ดีจะมีลักษณะ 5 ประการ ได้แก่

1. มีความเป็นไปได้ตามสภาพความเป็นจริง (Realistic)
2. สามารถทำความเข้าใจได้โดยง่าย (Understandable)
3. สามารถตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานได้ (Measurable)
4. สามารถปฏิบัติตามได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Behavioral)
5. มีประสิทธิผลจากการปฏิบัติตามแผนในระดับสูง (Achievable)

สำหรับขั้นตอนการวางแผน ประกอบด้วย การกำหนดขอบเขตของปัญหา ให้ชัดเจน การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย และการกำหนดวิธีการที่จะทำให้บรรลุถึง วัตถุประสงค์และเป้าหมายให้ชัดเจนและถูกต้องแม่นยำที่สุดเท่าที่เป็นไปได้

ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติตามแผน (Do) ประกอบด้วยการทำงาน 3 ระยะ ดังนี้

1. การวางกำหนดการ ได้แก่ การแยกแยะกิจกรรมต่างๆ ที่ต้องดำเนินการ การกำหนดเวลาที่คาดว่าจะต้องใช้ในกิจกรรมแต่ละอย่าง และการจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ

2. การจัดการแบบแมทริกซ์ (Management) การจัดการแบบนี้สามารถดึงเอาผู้เชี่ยวชาญหลายแขนงจากแหล่งต่าง ๆ มาได้ และเป็นวิธีช่วยประสานงานระหว่างฝ่ายต่าง ๆ

3. การพัฒนาขีดความสามารถในการทำงานของผู้ร่วมงาน มีดังนี้

3.1 ให้ผู้ร่วมงานเข้าใจงานทั้งหมด และทราบเหตุผลที่ต้องทำงานนั้น ๆ

3.2 ให้ผู้ร่วมงานพร้อมในการใช้ดุลยพินิจที่เหมาะสมในการปฏิบัติงาน ด้วยความยืดหยุ่น ภายใต้ขีดจำกัดของแนวทางที่กำหนดไว้

3.3 สอนให้ผู้ร่วมงานฝึกกระบวนการทางความคิด โดยการฝึกฝน การทำงาน (ON - JOB - TRAINING) ดังนี้

3.3.1 อธิบาย แสดงให้เห็นว่าทำอะไร

3.3.2 ให้ผู้เข้าอบรมได้ลองปฏิบัติจริง

3.3.3 ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนขณะกำลังฝึกสอน

3.3.4 ยอมรับฟังคำวิจารณ์ของผู้อื่น เพื่อนำมาให้ผู้ร่วมงาน ได้ใช้

ปรับปรุงงาน

3.3.5 ใช้เอกสารการวางแผนเป็นอุปกรณ์ในการสอน ให้รางวัลแก่ทุกคนที่ให้คำแนะนำในการปรับปรุง เช่น พัฒนาให้เป็นคนมีความสามารถหลาย ๆ ด้าน พัฒนาจิตใจรักการร่วมมือกัน เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบ (Check)

การตรวจสอบ ทำให้ผู้รับ รู้สภาพการของงานที่เป็นอยู่เปรียบเทียบกับสิ่งที่วางแผน ซึ่งมีกระบวนการ ดังนี้

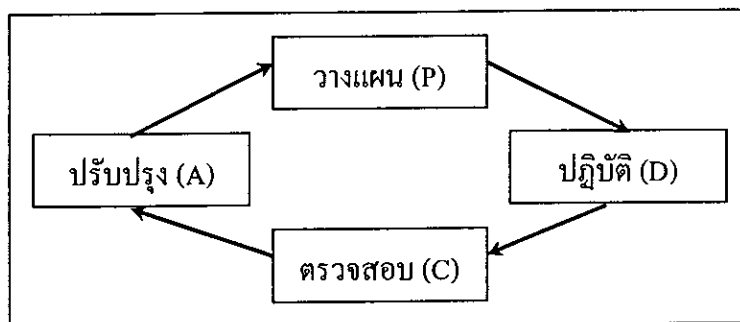
1. กำหนดวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบ
2. รวบรวมข้อมูล
3. พิจารณากระบวนการทำงานเป็นตอนๆ เพื่อแสดงจำนวน และคุณภาพของผลงานที่ได้รับ ในแต่ละขั้นตอน เปรียบเทียบกับที่ได้วางแผนไว้
4. การรายงาน จะนำเสนอเกี่ยวกับผลการประเมิน รวมทั้ง มาตรการป้องกันความผิดพลาด หรือความล้มเหลว ได้แก่ รายงานเป็นทางการอย่างสมบูรณ์ และรายงานแบบย่ออย่างไม่เป็นทางการ

ขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุงแก้ไข (Action)

ผลของการตรวจสอบ หากพบว่า เกิดข้อบกพร่องขึ้น ทำให้งานที่ได้ไม่ตรงตามเป้าหมายหรือผลงานไม่ได้มาตรฐาน ให้ปฏิบัติการแก้ไขปัญหาลักษณะปัญหาที่ค้นพบ ดังนี้

1. ถ้าผลงานเบี่ยงเบนไปจากเป้าหมาย ต้องแก้ไขที่ต้นเหตุ
2. ถ้าพบความผิดปกติใดๆ ให้สอบสวนค้นหาสาเหตุ แล้วทำการป้องกันเพื่อมิให้ความผิดปกตินั้นเกิดขึ้นซ้ำอีก ในการแก้ไขปัญหา เพื่อให้ผลงานได้มาตรฐาน อาจใช้มาตรการดังต่อไปนี้ คือ การย้าย โยบาย การปรับปรุงระบบหรือวิธีการทำงาน และการประชุมเกี่ยวกับกระบวนการทำงาน

การพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามหลักการบริหารจัดการเชิงคุณภาพ แบบครบวงจร สามารถสรุปขั้นตอนได้ ตามแผนภูมิที่ 3 ต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544 : 9) คือ

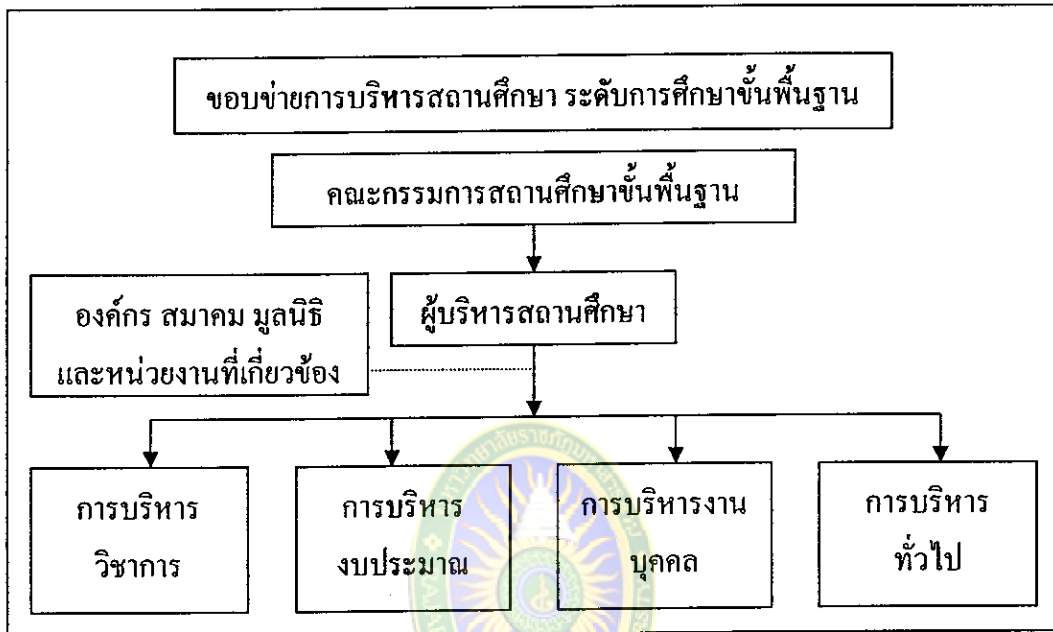

แผนภูมิที่ 3 ขั้นตอนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามหลักการบริหารจัดการเชิงคุณภาพ
แบบครบวงจร (PDCA)

จากการศึกษา เรื่อง การพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษา หมายถึง การดำเนินงานต่างๆ ของสถานศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะต่างๆ ครบถ้วนตามความคาดหวังของหลักสูตร และบรรลุตามมาตรฐานการศึกษา ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพการศึกษา จึงถือเป็นภารกิจสำคัญของสถานศึกษา โดยสถานศึกษาสามารถนำแนวทางการบริหารจัดการเชิงคุณภาพแบบครบวงจร ประยุกต์เป็นแนวทางพัฒนาคุณภาพการศึกษาหลักการบริหารจัดการเชิงคุณภาพแบบครบวงจร

3. การบริหารสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การบริหารสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีขอบข่าย ภารกิจครอบคลุมการดำเนินงาน 4 ด้าน ซึ่งมีรายละเอียดสรุปได้ตามแผนภูมิที่ 4 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 ข : 32 - 73) ดังนี้ คือ

แผนภูมิที่ 4 ขอข่ายการบริหารสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

3.1 การบริหารวิชาการ

Rajabhat Mahasarakham University

งานวิชาการถือเป็นงานหรือภารกิจหลักของสถานศึกษา ที่พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้มุ่งกระจายอำนาจด้านการบริหาร จัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะทำให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการ ได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว และสอดคล้องกับ ความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ซึ่งเป็นปัจจัย ที่จะทำให้สถานศึกษา มีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจน การวัดผลและประเมินผล รวมทั้ง การวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนา คุณภาพนักเรียนรู้ ชุมชนและท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย ขอข่ายการดำเนินงาน สรุปได้ดังนี้ คือ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผลและเทียบ โอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนวการศึกษา การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การส่งเสริมความรู้ ด้านวิชาการแก่ชุมชน การประสานความร่วมมือพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น และการส่งเสริม สนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่น ที่จัดการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 ข : 34 - 38)

3.2 การบริหารงบประมาณ

การบริหารงบประมาณ จะมุ่งเน้นความเป็นอิสระในด้านการบริหารจัดการ และให้ความสำคัญคล่องตัว โปร่งใสตรวจสอบได้โดยยึดหลักการบริหารแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ และบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน โดยให้จัดหาผลประโยชน์ได้จากทรัพย์สินของสถานศึกษารวมทั้ง การจัดหารายได้จากการให้บริการมาใช้บริหารจัดการ เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ประกอบด้วย ขอบข่ายของงานในด้านการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา ดังนี้ คือ การจัดทำและเสนอของบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลการรายงานผลการใช้เงิน ผลการดำเนินงาน การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา การบริหารการเงิน การบริหารบัญชี และการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 ข : 39 - 50)

3.3 การบริหารงานบุคคล

การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาเป็นภารกิจสำคัญที่ส่งเสริมสถานศึกษาให้สามารถปฏิบัติงานตอบสนองภารกิจของสถานศึกษาเพื่อดำเนินการด้านบริหารบุคคลเกิดความคล่องตัว มีอิสระภายใต้กฎหมาย ระเบียบ เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถ มีขวัญกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ประกอบด้วย ขอบข่ายการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา ดังนี้ คือ การวางแผนอัตรากำลังและการกำหนดตำแหน่ง การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ งานวินัยและการรักษาวินัย และงานการออกจากราชการ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 ข : 51 - 63)

3.4 การบริหารทั่วไป

การบริหารทั่วไป เป็นงานเกี่ยวกับการจัดระบบบริหารองค์กร การให้บริการเพื่อให้การบริหารงานอื่น ๆ บรรลุผลตามมาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดโดยมีบทบาทหลักในการประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบ มุ่งพัฒนาสถานศึกษา ให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ส่งเสริมด้านการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาตามหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงาน โดยเน้นความ โปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ รวมทั้ง การมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน

และองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งขอบข่ายงาน การบริหารทั่วไปของสถานศึกษานั้น สรุปได้ดังนี้ คือ การดำเนินงานธุรการ งานเลขานุการ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน งานพัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ การประสาน และพัฒนาเครือข่ายการศึกษา การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร งานเทคโนโลยี สารสนเทศ การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งานประมาณ บริหารงานบุคคล และบริหาร ทั่วไป การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม การจัดทำสำมะโนนักเรียน การรับนักเรียน การส่งเสริมและการประสานงาน การศึกษาในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย งานการส่งเสริมงานกิจการนักเรียน การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา การส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กรและหน่วยงานอื่น การจัดระบบควบคุม ในหน่วยงาน งานบริการสาธารณะ และงานที่ไม่ได้ระบุไว้ในงานอื่น (กระทรวง ศึกษาธิการ. 2546 ข : 64 - 73)

จากการศึกษา ขอบข่ายการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สรุปได้ว่า การบริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในปัจจุบันนี้ จะต้องบริหารจัดการการศึกษาให้สนองตอบเจตนารมณ์ ของรัฐ ที่ได้กระจายอำนาจการบริหารจัดการการศึกษา ให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ รวดเร็ว คล่องตัว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่น และการมีส่วนร่วม จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ซึ่งเป็นปัจจัยที่จะทำให้สถานศึกษา มีความเข้มแข็งในการบริหาร จัดการศึกษา โดยขอบข่ายการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารทั่วไป โดยภารกิจของการบริหารงาน ทั้ง 4 ด้าน จะต้องส่งเสริม สนับสนุน สัมพันธ์และเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน และมีงานวิชาการ เป็นภารกิจหลัก ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา จะต้องดำเนินการ ให้ครอบคลุมในทุกภารกิจ และในบางภารกิจนั้น จำเป็นที่ต้องดำเนินการ โดยความร่วมมือ ของชุมชน ท้องถิ่น องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่น ๆ ด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้การบริหาร จัดการศึกษาของสถานศึกษา มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด

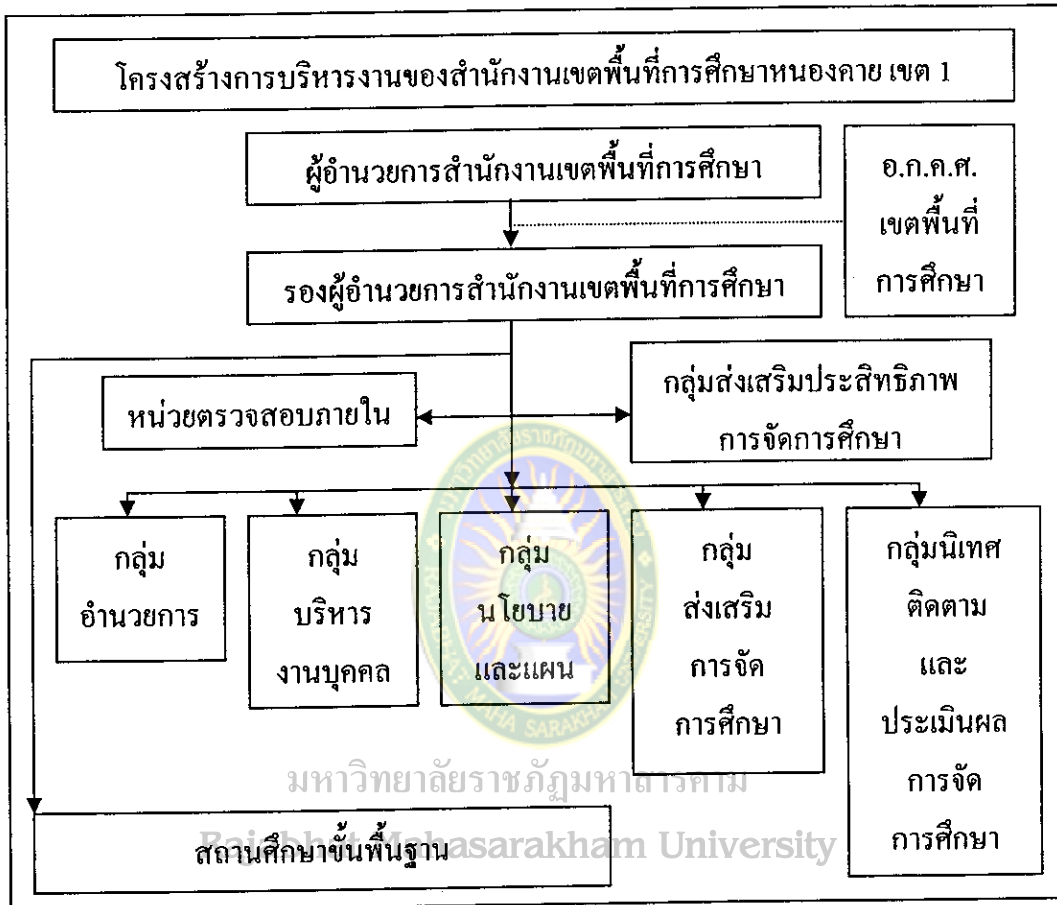
4. การบริหารงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1

มาตรา 38 แห่ง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดให้ เขตพื้นที่การศึกษามีอำนาจหน้าที่ ในการกำกับ ดูแล จัดตั้ง ยุบรวม หรือ เลิกสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษา ประสาน ส่งเสริม และสนับสนุนสถานศึกษา เอกชนในเขตพื้นที่การศึกษา ประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถจัด

การศึกษาสอดคล้องกับนโยบาย และมาตรฐานการศึกษา ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษา ของบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถานประกอบการ สถาบัน ศาสนาและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย ประกอบกับในมาตรา 35 และมาตรา 36 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 กำหนดให้มีคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา และผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ทำหน้าที่เป็นกรรมการและเลขานุการ ส่งผลทำให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นสำนักงาน เลขาธิการของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อรองรับภารกิจด้านต่าง ๆ รวมถึงงานธุรการ งานประสานงาน และงานบริหารทั่วไป สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จึงมีอำนาจหน้าที่ซึ่งระบุ 4 ประการ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2546 : 1 - 2) คือ

1. มีอำนาจหน้าที่กำกับ ดูแล จัดตั้ง ขุด รวม หรือเลิกสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่การศึกษา
2. ประสาน ส่งเสริมและสนับสนุน สถานศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษา
3. ประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถจัดการศึกษา สอดคล้องกับ นโยบายและมาตรฐานการศึกษา
4. ส่งเสริม และสนับสนุน การจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย

นอกจากนี้ ยังมอบหมายให้ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ทำหน้าที่ เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสำนักงาน และรวมถึง ในสถานศึกษาในสังกัด ให้เป็นไปตามนโยบาย และแผนการปฏิบัติราชการของกระทรวง ภารกิจที่มีกฎหมายอื่น กำหนดหน้าที่ตามกฎหมายดังกล่าว ให้คำนึงถึงนโยบายที่คณะรัฐมนตรี กำหนดหรืออนุมัติแนวทาง และแผนการปฏิบัติราชการของกระทรวงด้วย สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา จึงต้องทำหน้าที่เป็นสำนักงานอำนวยการและบริหารจัดการ ภารกิจของผู้อำนวยการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้ง ข้อกำหนดอื่นของกฎหมายนี้และกฎหมายอื่น ที่กำหนด หน้าที่ ความรับผิดชอบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาไว้ ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกแห่ง รวมถึง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หนองคาย เขต 1 จึงมีโครงสร้างและกำหนดรูปแบบการบริหารงาน ดังแผนภูมิที่ 5 ต่อไปนี้ คือ

แผนภูมิที่ 5 โครงสร้างการบริหารงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1

ทั้งนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 มีสถานศึกษาในสังกัดที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ 4 อำเภอและ 2 กิ่งอำเภอ ของจังหวัดหนองคาย คือ อำเภอเมือง อำเภอท่าบ่อ อำเภอสังคม อำเภอศรีเชียงใหม่ กิ่งอำเภอสระใคร และกิ่งอำเภอโพธิ์ตาก และในปีการศึกษา 2547 มีจำนวนสถานศึกษาในสังกัด จำนวน 182 แห่ง จากจำนวนดังกล่าว มีสถานศึกษาขนาดเล็ก ที่มีจำนวนนักเรียนต่ำกว่า 300 คน จำนวน 131 แห่ง และมีสถานศึกษาขนาดใหญ่ ที่มีจำนวนนักเรียนเกินกว่า 300 คนขึ้นไป จำนวน 51 แห่ง จำแนกรายอำเภอ ตามขนาดสถานศึกษาได้ตามตารางที่ 1 ดังต่อไปนี้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1. 2547 ก : 24)

ตารางที่ 1 จำนวนสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1
จำแนกรายอำเภอ ตามขนาดสถานศึกษา

อำเภอ และกิ่งอำเภอ	จำนวนสถานศึกษา (แห่ง)		
	ขนาดเล็ก	ขนาดใหญ่	รวม
เมือง	48	16	64
ท่าบ่อ	23	16	39
ศรีเชียงใหม่	20	6	26
สังคม	19	4	23
สระใคร	14	5	19
โพธิ์ตาก	7	4	11
รวม	131	51	182

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Rajabhat Mahasarakham University

จากข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผลการประเมินมาตรฐานสถานศึกษา ในปีการศึกษา 2546 ที่ผ่านมา ซึ่งมีลักษณะเป็นการประเมินภายใน เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานใช้เป็นข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา พบว่า สถานศึกษาในสังกัด มีมาตรฐานในด้านการบริหารจัดการ มาตรฐานด้านการเรียนการสอน และมาตรฐานด้านคุณภาพนักเรียน ระดับคุณภาพเฉลี่ย ร้อยละ 75 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1. 2547 ก : 3 - 4) และผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน (GAT) ในปีการศึกษา 2546 ของจังหวัดหนองคาย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานในทุกระดับชั้น เช่น ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 วิชาภาษาไทย วิชาคณิตศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 1.26 และ 3.45 ตามลำดับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ และวิชาภาษาอังกฤษ มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 2.93, 2.24 และ 3.99 ตามลำดับ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1. 2547 ข : 3)

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยในประเทศ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความพร้อมด้านการประเมินภายใน ในสถานศึกษาที่เข้าร่วม โครงการวิจัย และพัฒนาระบบการประเมินภายในของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ผลการศึกษาพบว่า จากสถานศึกษา 65 แห่ง มีสถานศึกษามากกว่าครึ่งหนึ่ง มิได้มีการประเมินภายใน ซึ่งถือว่าเป็นกิจกรรมหนึ่งของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และสถานศึกษาไม่ได้ใช้การประเมินภายใน ให้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพให้เป็นที่ไปตามเป้าหมายและมาตรฐานการศึกษา

สุรสิทธิ์ อิศยาพร (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ปัญหาการปฏิบัติงานด้านกระบวนการตามมาตรฐาน โรงเรียน พ.ศ. 2541 ของ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเขาสวนกวาง จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนมีปัญหาด้านกระบวนการเรียนการสอนมากกว่าด้านกระบวนการบริหาร โดยประเด็นปัญหามีดังต่อไปนี้คือการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียน ได้ฝึกคิดปฏิบัติจริง ความต้องการของนักเรียนและท้องถิ่น การจัดสิ่งแวดล้อม และบรรยากาศการเรียนการสอน ส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข และประสบความสำเร็จ ผลการเปรียบเทียบปัญหาในการปฏิบัติงาน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหาในการปฏิบัติงาน น้อยกว่าโรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงาน พบว่า โรงเรียนควรเร่งการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้มากขึ้น ดังนี้คือ มุ่งพัฒนาครูให้เข้าใจ และมีพฤติกรรมการสอน ที่ให้นักเรียน ได้มีโอกาสฝึกคิดปฏิบัติจริง สามารถประเมินและปรับปรุงตนเองได้ กระตุ้นและส่งเสริมครูทำแผนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตร และความต้องการของนักเรียนและท้องถิ่น สนับสนุนให้มีการจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนการสอน ส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จ

เจลิยว แคนไชสงค์ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัย ปัญหาในการดำเนินงานตามมาตรฐาน โรงเรียน ของ โรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ปัญหาการดำเนินงานมาตรฐานของโรงเรียน ของโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาสำคัญ คือ ปัญหาด้านการเรียนการสอน ให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง ได้ประเมิน และปรับปรุงตนเอง

สัญลักษณ์ น้อมนิล (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ความพร้อมในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ของ โรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร ตามทัศนะของผู้บริหาร และครูผู้สอน ผลการศึกษาพบว่า

1. ผู้บริหารมีความคิดเห็นว่าโรงเรียนมีความพร้อมในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อขอรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ตามแนวปฏิบัติ 8 ประการ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่าโรงเรียนมีความพร้อม โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง

2. ผู้บริหารมีความคิดเห็นว่าโรงเรียนมีความพร้อมในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อขอรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ตามเกณฑ์และตัวชี้วัดคุณภาพ 7 ปัจจัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่าโรงเรียนมีความพร้อม โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อความพร้อมในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อขอรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ตามแนวปฏิบัติ 8 ประการ ของครูผู้สอนจาก โรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน พบว่า โดยรวม มีความคิดเห็นต่อความพร้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อความพร้อมในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อขอรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ตามเกณฑ์และตัวชี้วัดคุณภาพ 7 ปัจจัย ของครูผู้สอนจาก โรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน พบว่า โดยรวม มีความคิดเห็นต่อความพร้อม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุรินทร์ อสุระพงศ์ (2543 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษา การดำเนินงานตามกระบวนการบริหารระบบคุณภาพของ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานใน โรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน เห็นว่า การดำเนินงานตามกระบวนการบริหารระบบคุณภาพของ โรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมเป็นรายด้าน 2 ด้าน คือ ด้านการกำหนดเป้าหมาย และนโยบายของ โรงเรียน และด้านการจัดองค์กรบริหารคุณภาพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดใหญ่มีการดำเนินงานมากกว่าข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดเล็ก และการดำเนินงานด้านการกำหนดเป้าหมายและนโยบายของโรงเรียนมากกว่าข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดกลาง นอกจากนี้ ข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดกลาง มีการปฏิบัติงานในด้านการกำหนดเป้าหมาย และนโยบายของโรงเรียน มากกว่าข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดเล็ก

จิราวัฒน์ พิมพาสร้อย (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการพัฒนาตนเอง ด้านกระบวนการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน ของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้บริหาร โรงเรียนมีความต้องการพัฒนาตนเอง ด้านกระบวนการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐาน โรงเรียนในแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก
2. ผู้บริหาร โรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการบริหาร โรงเรียนต่างกัน มีความต้องการพัฒนาตนเอง ด้านกระบวนการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐาน โรงเรียน โดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
3. ผู้บริหาร โรงเรียนที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความต้องการพัฒนาตนเอง ด้านกระบวนการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐาน โรงเรียน โดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. ผู้บริหาร โรงเรียนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีความต้องการพัฒนาตนเอง ด้านกระบวนการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐาน โรงเรียน โดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
5. ผู้บริหาร โรงเรียนมีความต้องการพัฒนาตนเอง ด้านกระบวนการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐาน โรงเรียน โดยการศึกษาดูงานมากที่สุดในลำดับแรก การศึกษาจากเอกสารมากที่สุดในลำดับสอง เข้ารับการฝึกอบรมมากที่สุดในลำดับสาม ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นมากที่สุดในลำดับที่สี่

ชูชาติ แก้วนอก (2544 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหา การปฏิบัติงานตามมาตรฐานการบริหารโรงเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยโสธร ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหาร โรงเรียน ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยโสธร จำแนกตามขนาด ของโรงเรียน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการปฏิบัติงาน ตามมาตรฐานการบริหาร โรงเรียน โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พิศาล แก้วลา (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การดำเนินงานตามมาตรฐานคุณภาพ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความคิดเห็นว่า โรงเรียนประถมศึกษาได้ดำเนินงานอยู่ในระดับมาก คือ ด้านมาตรฐานคุณภาพนักเรียน มาตรฐานการเรียนการสอน และมาตรฐานการบริหาร ปัญหา ในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งด้านมาตรฐานคุณภาพนักเรียน มาตรฐานการเรียน

การสอน และมาตรฐานการบริหาร ส่วนข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินการ คือ การจัดการเรียนการสอนตามโครงสร้างของหลักสูตร สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และชุมชน การศึกษา วิเคราะห์หลักสูตรและแผนการสอนสนองตอบความต้องการของผู้เรียน การจัดการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง

ณรงค์ ศรีมาธรณ์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่อง การประกันคุณภาพการศึกษา ของ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ ผลการศึกษาพบว่า

1. การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก จำแนกตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาแต่ละด้าน คือ มาตรฐานด้านผลผลิตมีการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง มาตรฐานด้านกระบวนการ มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก มาตรฐานด้านปัจจัย มีการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง

2. การเปรียบเทียบการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูสายบริหารกับข้าราชการครูสายปฏิบัติการสอน โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน

4. การเปรียบเทียบการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ ที่มีขนาดต่างกัน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำเก็ง เงินปลื้มปลา (2545 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษา สภาพการดำเนินงานมาตรฐานการเรียนการสอนตามเกณฑ์มาตรฐาน โรงเรียนประถมศึกษาของ โรงเรียน โครงการขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการดำเนินงานมาตรฐานการเรียนการสอน ตามเกณฑ์มาตรฐาน โรงเรียนประถมศึกษา ของโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา มีสภาพการดำเนินงานมาตรฐานการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบ สภาพการดำเนินงานมาตรฐานการเรียนการสอน ตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา ของโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามประเภทการดำเนินงาน โดยรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานมาตรฐานการเรียนการสอน ตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา ของโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวม ทุกมาตรฐาน พบว่า สภาพการดำเนินงานมาตรฐานการเรียนการสอน โรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดกลาง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดเล็ก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดเล็ก ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ทรงศักดิ์ ฝักทอง (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การบริหารงานวิชาการ ที่เกี่ยวข้องการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร และครูผู้ปฏิบัติการสอน ในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นว่ามีการบริหารงาน วิชาการที่เกี่ยวข้องการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มาก และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นในภาพรวมของทั้งสามกลุ่ม พบว่า แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ประกอบ กุฎโพธิ์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพ และปัญหาของการบริหาร งานวิชาการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามทัศนะของผู้บริหาร สถานศึกษา และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัย พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน โดยภาพรวม โรงเรียนขนาดใหญ่ มีการปฏิบัติมากกว่า โรงเรียนขนาดกลาง และขนาดเล็ก ยกเว้น ด้านห้องสมุด และพบว่า ปัญหาของการบริหารงาน วิชาการเกี่ยวกับการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้ง โดยภาพรวม และรายด้านทุกด้าน และโดยภาพรวม โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหามากกว่า โรงเรียนขนาดกลาง และขนาดใหญ่

สังคม ทีนาวัฒน์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทำการเปรียบเทียบรายคู่ พบว่าระดับความคิดเห็นของข้าราชการครู โรงเรียนขนาดเล็ก แตกต่างกับโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครู มาตรฐานด้านผู้เรียน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบว่าความคิดเห็นของข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดเล็ก แตกต่างกับโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมบัติ เทพวรรณ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาระดับการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านผู้เรียนอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านกระบวนการอยู่ในระดับมาก และด้านปัจจัยอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียน จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ต่อระดับการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายคู่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกคู่ และทุกด้าน

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Patricia (1994 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการประเมินการก้าวไปสู่การประกันคุณภาพ การศึกษา และการควบคุมการปฏิบัติ ในประเทศเยอรมัน ออสเตรเลีย ฝรั่งเศส นิวซีแลนด์ และ สวีเดน พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นชัดเจน ในระบบการประกันคุณภาพการศึกษานั้นกลไก ทางสังคมช่วยทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ในประเทศเยอรมัน มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากจาก จังหวัดหนึ่งไปอีกจังหวัดหนึ่ง การประกันคุณภาพการศึกษาและควบคุมการประเมิน ถือว่าเป็น สิ่งสำคัญ ที่ครูต้องรับผิดชอบต่ออาชีพของตน ต้องดำเนินไปอย่างมีเหตุผล และมีกระบวนการ ที่ชัดเจน ในประเทศฝรั่งเศส ให้ความสำคัญและเชื่อถือเกี่ยวกับการใช้ข้อสอบภายนอกโรงเรียน ที่มีการควบคุมจากส่วนกลาง ในประเทศนิวซีแลนด์ ให้ความสำคัญกับการประเมินจากบุคคล ภายนอกที่เกี่ยวกับสถานศึกษา นาระบบการสอบมาตรฐานกลาง อ้างอิงไปสู่การยอมรับที่เป็น มาตรฐาน และในประเทศออสเตรเลีย มีการนำระบบการประเมินผล โดยใช้ข้อสอบมาตรฐาน มีการเตรียมการอย่างมีแบบแผน มุ่งสู่การควบคุมคุณภาพ และการประกันคุณภาพการศึกษา ในระดับมัธยมศึกษาและการศึกษาขั้นสูงต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Lwaflet (จรัส นองมาก, 2538 : 10 ; อ้างอิงมาจาก Lwaflet, 1980 : บทคัดย่อ)

ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับมาตรฐานคุณภาพ โรงเรียนในแต่ละระดับ เพื่อใช้เป็นแนวทางให้โรงเรียน ถือปฏิบัติ และพบว่า การประเมินคุณภาพการศึกษาจะต้องมีเกณฑ์มาตรฐาน โรงเรียน ได้แก่ จุดมุ่งหมาย องค์กรการบริหาร นักเรียน หลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน โปรแกรมเสริม หลักสูตร บุคลากร อาคารสถานที่ และการเงิน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า ขนาดสถานศึกษาที่แตกต่างกัน อาจเป็น ปัจจัยที่ส่งผลให้การปฏิบัติงานของสถานศึกษามีความแตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ขนาดสถานศึกษา ที่แบ่งตามจำนวนนักเรียนนั้น เป็นตัวกำหนดจำนวนบุคลากร รวมทั้ง จำนวนงบประมาณที่ได้รับจัดสรรด้วย เช่น ผลจากการศึกษาของชูชาติ แก้วนอก (2544 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษา พบว่า ผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยโสธร จำแนกตาม ขนาดโรงเรียน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการบริหารโรงเรียน โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับสมบัติ เทพวรรณ (2546 : บทคัดย่อ) ที่ทำการศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียน ต่อระดับ การปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า โดยรวมแตกต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายคู่ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกคู่และทุกด้าน จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัย จึงตั้งสมมติฐานของการวิจัยในครั้งนี้ว่า สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ที่มีขนาดต่างกัน มีปัญหาการพัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่มาตรฐาน แตกต่างกันทั้ง โดยรวมและรายด้าน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Rajabhat Mahasarakham University